
KRÓNIKA

ÍRÓTALÁLKOZÓ VRDNIKEN. A Jugoszláv Írószövetség Tito elnök kettős jubileumát jelző rendezvény-sorozatának eseményére került sor a Vajdasági Írószövetség szervezésében megtartott III. Fruska Gora-i irodalmi találkozón, Vrdniken. A rendezvény ünnepi jellege határozta meg a tanácskozás és a Vajdasági Íróegyesület közgyűlésének főbb témáit is. A rendezvény hagyományos tanácskozásán ezúttal azt igyekeztek felmérni, hogy a mai ifjúság hogyan viszonyul a háború és a népi forradalom irodalmához, míg a közgyűlés ülésének első részében olyan művelődéspolitikai kérdések szerepeltek, mint: A társult munka, valamint a kultúra és az irodalom öngazgatási átalakulása és a Vajdasági Íróegyesület további öngazgatási átalakulásának lehetőségei. Az íróegyesület feladatairól is szó esett. Tartományunk írói Vrdniken elhatározták, hogy részt vállalnak a JK SZ XI. kongresszusának és a VKSZ XVI. értekezletének előkészítésében, megszervezik a negyedik évszázados fennállását most ünneplő kanizsai írótáborozást, részt vesznek a középiskolai irodalomtanításról szóló szaktanácskozáson és több kisebb méretű tanácskozáson kívül eleget tesznek a nemzetközi és a többi hazai íróegyesületekkel vállalt kötelezettségeiknek. A vrdniki írótalálkozó forradalmi költészetünk mítingjével, a Jugoszláv Írószövetség jeles tagjainak fellépésével ért véget.

AFRIKA MŰVÉSZETÉNEK MŰZEUMA BELGRÁDBAN. Az el nem

kötelezett országok történelmi és kulturális múltjának jobb megismerése céljából az utóbbi években mind több rendezvényünk van országszerte. Belgrádban például már nemcsak alkalmi jellegű rendezvények, többnyire kiállítások prezentálják az el nem kötelezett országok művészeti életének múltját és jelenét, hanem megszületett az első állandó jellegű intézmény is, Afrika művészetének múzeuma. A múzeumot köztársasági elnökünk születésnapján nyitották meg, s mint az avatón mondták, azt a célt szolgálja, hogy a földrajzilag eléggé távol eső baráti országok művészetét közel hozza az itteni érdeklődőkhöz. A múzeumban eddig mintegy ezer régészeti, néprajzi és népművészeti tárgy van. A látogatót gazdagon illusztrált katalógusok is várják.

FOLYÓIRATAINK ESZMEI KÉRDÉSEIRŐL. A Szerb Szocialista Köztársaság és a két tartomány, Vajdaság és Kosovo területén 190 különböző jellegű folyóirat és időszaki kiadvány jelenik meg. Példányszámuk egyenként ezertől kettő és fél ezerig terjed, ami azt jelenti, hogy folyóirataink olvasótáborra nem lebecsülendő, függetlenül attól, hogy az eladott példányok tekintetében semmi esetre sem lehetünk elégedettek.

Folyóirataink többsége feladatának tekinteti a társadalomtudományok ápolását is, a társadalom kérdéseire való aktív, tehát kritikai hozzáállást, és mégis, a marxista illetve a dialektikus materialista alapokról történő megközelítés és értékelés az esztétikai után

nem mindig legfőbb szempont folyóiratainkban. Ezekkel a kritikai megállapításokkal indította el a vitát dr. Zarko Papić, a Szerb Kommunista Szövetség Központi Vezetősége Végrehajtó Bizottságának tagja azon a júniusi értekezleten, amelyen — a JKSZ XI. Kongresszusának előkészületei során — a köztársaságokban megjelenő folyóiratok és időszaki kiadványok eszmei kérdéseiről volt szó.

Már a bevezető is jelezte, a vita pedig csak nyomatékositotta, hogy a nem kimondottan társadalomtudományi jellegű folyóiratok mellett a többieknek is többet kellene foglalkozniuk öngazgatású szocialista gyakorlatunk elméleti és gyakorlati kérdéseivel és eredményeivel. E téren a múltban komoly fogyatékoságok mutatkoztak, s mintha csak az utóbbi egy-két évben történt volna némi javulás s kezdenének kirajzolódni azok a törekvések, amelyek mai valóságunk tudományos felmérését tűzték célul. Sajnos, hallottuk az értekezleten — az e feladatot teljesítő tanulmányokban még mindig sok az elméleti konforizmus, hiányzik a tudományos hozzáálláshoz szükséges elméleti színvonal és tényismeret.

Szó volt egészen konkrét, folyóirataink munkáját nehezítő kérdésekről is, többek között arról, hogy a köztársaság területén mintegy 10 000 magiszteri oklevéllel és doktorátussal rendelkező tudományos munkatárs van, de jelentős hányaduk csupán a tudós pózában tetszeleg, nem produkál, tehát tudományos életünknek nem sok haszna származik belőlük. Ezzel szemben vannak, akik a tudományos munkára és publikálásra is feljogosító titulusukat pusztá pénzhajhászásra használják, ontják a kellő tudományos megalapozottság nélküli „tudományos munkákat”, amelyek a folyóiratokban meg is jelennek. Ez azért lehetséges, fűzték tovább a gondolatot az érte-

kezet, zömmel szerkesztő és társadalmi-politikai dolgozó felszólalói, mert köztársaságunkban a folyóiratok számát tekintve az optimálisnál tartunk, viszont még mindig kevés a rendszeresen publikáló tudósunk, tudományos és szakmunkatársunk.

A tanácskozáson elhangzottakat összegezve elmondták, hogy kiadói-házaink és folyóirataink többségében nem eléggé fejlettek az öngazgatási viszonyok. A kiadó és szerkesztő tanácsok többnyire csak formális öngazgatási testületek, a szerkesztésbe, szerkesztési politikába való kellő beleszó-lási lehetőség nélkül. Sajnos mindig vannak olyan vélemények, hogy az anyagi és intellektuális termelés a tudományt pragmatikus pozíciókba kényszeríti, gátolja a szabad alkotási feltételek megteremtését. A tudományos munka öngazgatási alapokon történő megszervezését gátló okok között említették azt a nézetet, miszerint a tudományt el kell különíteni a társadalomtól.

Ezek a felfogások kerékkötői a folyóiratok szilárdabb öngazgatási alapokon történő átszervezésének is, éppen ezért már most, a kongresszus előtti időszakban le kell velük számolni.

SIKERES SZEREPLÉS A KÖNYV-HÉTEN. A fennállásának 20. évfordulóját ünneplő Forum Könyvkiadó az idén is sikeresen szerepelt a budapesti Ünnepi Könyvhéten. A közel száz címszó több ezres példányban kelt el, több könyvünket pedig valósággal elkapkodták az olvasók. Ennek kapcsán írja Végel László helyszíni tudósításában a *Magyar Szóban*: „Ma már nem lep meg senkit, hogy a jugoszláviai magyar irodalomnak népes tábora van a magyarországi olvasók között, és ezért sátrunk előtt nagy az érdeklődés és a vásárlók tábora. Sok írónk nevét már jól ismerik Budapes-

ten, és ha netalán ez évben nem jelent meg új könyve, az olvasók kíváncsian érdeklődnek az iránt, mikor fog az illető író új könyvvel szerepelni. Könyveinknek tehát már nemcsak vásárlói vannak, hanem közvéleménye is. Az elmúlt évtizedben a költészet, a próza- és a tanulmányírás vívta ki magának a rangot, az idén a különféle művelődéstörténeti, folklórkutatási hírnevét. Vonatkozik ez elsősorban a Hagyományaink sorozatra, amely immár budapesti olvasók előtt is rangot vívott ki magának.” Az említett sorozat három legutóbbi darabja: a jugoszláviai magyar népi mondókák, *Tíz, tíz, tiszta víz* címmel megjelent gyűjtemény, a Borbély Mihály meséit tartalmazó *Pingált szobák* és a Csáth szépprózáját és értekező prózáját két kötetbe gyűjtött *Ismertlen házban* c. kötet több százas példányban kelt el a sátorban, de hasonló sikere volt Bori Imre Krleža-monográfiájának és az elsőkötetesek Gemma-sorozatának is, valamint a Hungarológiai Intézet a vásáron először szereplő és az újdonság erejével is ható kiadványainak.

SZÍNHÁZI RENDEZVÉNYEK VAJDASÁGBAN. Az újvidéki országos színházi fesztivált, az áprilisban megrendezett Sterija Játékokat májusban és júniusban több tartományi jellegű színházi rendezvény követte, amelyek közül most csak a legjelentősebbeket említjük.

Május és június első felében kéthetesre nyúlt, maratoni színházi rendezvénysorozat keretében tartották meg a vajdasági hivatásos színházak 27. találkozóját, amely ismét zombori sikert hozott elsősorban. A jelen pillanatban Vajdaság minden bizonyítással a legjobb társulata, a Zombori Népszínház Luigi Pirandello *Úgy van, ahogy látszik* című, Nikola Petrović igazgató-rendező színre állította előadása nyerte el a szemle legjobb előadásáért járó díját

(erről az előadásról bővebben kritikai szemlénkben szólunk), míg a rendezőért járó díj Virág Mihályé, a Szabadkai Népszínház rendezőjéé lett Miroslav Krleža Galficia című történelmi drámájának színre állításáért a színház magyar társulatával. A díszlettervért Hupkó István (Szabadka), jelmeztervért pedig Branka Petrović (Zombor) kapott elismerést. Színészi alakításáért az idén tizenkét színművész kapott elismerést, Korica Miklós, Pásthly Mátyás, Đorđe Rusić, Danilo Čolić, Milica Ostojić, Snežana Bečarević, Vigi Renáta, Gordana Vinokić, Fejes György, Fischer Károly, Várady Hajnalka és Szabó Ferenc.

A szabadkai szemlével egyidőben folyt Kikindán és Stara Pazován a tartományi amatőrszínház évadvégi szemléje. A szemle sok, összesen tizenöt versenyleadása, sajnos, nem a műkedvelő előadások minőségi szintje emelkedésének következménye, hanem sokkal inkább a kevésbé szigorú mércéé. Számunkra figyelemre méltó, hogy például a fesztivál legjobb előadásai között ezúttal nem volt magyar nyelvű együttes, sőt a jelentések szerint csak a zrenjanini Madách társulata nyújtott színvonalasabb előadást. A nagy múltú magyar nyelvű műkedvelő színjátszásunk tehát továbbra is válságos időszakát éli.

JUBILEUMI RENDEZVÉNYEK. Nyolc hangversenyből álló rendezvény sorozattal ünnepelte ötvenéves fennállását az újvidéki alsó- és középfokú zeneiskola. A nívós koncerteket zömmel az iskola egykori diákjai tartották, akik ma elsősorban az újvidéki Szerb Nemzeti Színház, valamint az Újvidéki Rádió-Televízió zenekarának, továbbá a kamarazenekarának tagjai.

Önnálló működésének 30. évfordulóját ünnepelte a Vajdasági Múzeum munkaközössége, bár az intézmény

már több mint másfél évszázados múltra tekint vissza. A Matica srpska keretében alakult az elmúlt század első felében, majd 1947-ben önállósította magát, kivált a Maticából. Az elmúlt harminc évben a múzeum az itt élő nemzetek és nemzetiségek művelődéstörténeti emlékeinek egyik gyűjtője, őrzője és gondozója. Gazdag néprajzi, régészeti és művelődéstörténeti gyűjteménye van, amelynek kiállítása — az utóbbi években felszámolt helyiséghiány után — mind rendszeresebben történik. Mintegy 150 000 tartományi jellegű kultúrtörténeti tárgyat állíthatnak ki.

Húszéves fennállását ünnepelte a kamenciai Zmaj Gyermekjátékok, ez az országos jellegű művelődési rendezvény. Itt osztották ki a Szerb Szocialista Köztársaság területén megjelent legjobb, ifjúságnak és gyermekeknek író könyvekért a Neven-díjat. Ezt az elismerést az idén Miodrag Borisavljević belgrádi, Miron Kanyuh újvidéki és Abdul Bunjak priština-i író kapta. A gyermekirodalom fejlesztésén kifejtett alkotómunkásságáért Aleksandar Vučo belgrádi és Anton Ingolič ljubljana-i író részesült magas elismerésben, a Zmaj-díjban.

Ugyancsak húszéves a tartományi gyermekszínjátékosok szemléje, a becsei Májusi Játékok, amelyen eddig több száz diáktársulat vonult fel, s több ezer gyerek itt ismerkedett először a színjátékkal. Éppen ezért kívánczok ide két röpke idézet Fehér Ferenc becsei beszámolójából: „... Ismét jogosan illete dicséret azokat az anyanyelvi oktatókat, irodalomtanárokat, akik vállalják és véghez viszik ezeket a fáradsalmas, gyakran hálátlan és környezetünkben nem kellően értékelt feladatokat. A műkedvelő hozzáállás hátrvonalai elmosódnak, hogyha vérbeli pedagógus céltudatossága, összetett felkészültsége az iránymutató ebben a munkában.

Megállapítást nyert, hogy Vajdaságban valaha, a Játékok első éveiben egyidejűleg ötszáznál is több általános iskolai gyermekegyüttes készült e szemlére, míg az idén mindössze ötvenegynéhány jutott be a zónaközi versenyre. Gyermekszínjátásunk közönséget nevelő értelme megkövetelné, hogy mind az iskola, mind a gyermeknevelési intézmények, egyesületek stb. fokozottabb törődéssel viszonyuljanak a gyermekek színpadi játékának irányítóhoz, az említett pedagógusokhoz.”

A JÓPAJTÁS XII. NYELVMŰVELŐ VETELYKEDŐJÉRŐL. Magyar nyelvű gyermeklapunk, a *Jó Pajtás* immár hagyományossá vált nyelv-művelő versenyei kezdettől fogva méretre és támogatásra találtak az iskolákban. A részt vevő tanulók létszáma az évek folyamán fokozatosan és örvendetesen nőtt, a versenyzőgatozok, szavalatok stb. színvonala pedig egyre javult. Általános iskolásaink létszámát figyelembe véve a versenyvezetők már tavaly úgy hitték, hogy a versenyzők számát tovább növelni nem lehet, s hogy a 150 iskola és óvoda 37 000 versenyzője a maximum, amely tömegességben nálunk egyáltalán elérhető. Az idei eredmények azonban örvendetesen rációfoltak erre a hiedelemre. A lap XII. nyelv-művelő — ezúttal fogalmazási és rajz- — versenyén, amelyet a kettős Tito-jubileum és az országos pionírjátékok jegyében *Iffjú szívekben* címmel hirdettek meg, nem kevesebb mint 180 iskola, óvoda és napközi 40 000 diákja vett részt, köztük, a rajzolókkal együtt mintegy 10 000 szerb, horvát, szlovén és más anyanyelvű pajtás. A versenyzőket 600 pedagógus készítette fel, és sok helyütt már az iskolabajnokságoknak — szervezésüket és fogadtatásukat tekintve — valóságos faluünnep-jellegűk volt. Hogyan volt mindez lehetséges?